

Віктор ДОВБНЯ,

завідувач кафедри педагогіки, корекційної освіти
та менеджменту ЧОШПО імені К.Д. Ушинського,
доктор філософських наук, доцент

ШТРИХИ ДО ФІЛОСОФСЬКО- АНТРОПОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ОЛЕКСІЯ ГАЛЬОНКИ

*Тоді минуле стане вічним,
Майбутнє – в нинішнім обличчі,
А мить – це вічності поріг.*
Йоганн Вольфганг фон Гете

Будьте тими, хто творить.
Фридрих Ніцше

*Творчість невідривна від свободи. Лише вільний творить.
З необхідності народжується лише еволюція;
творчість народжується зі свободи.*
Микола Бердяєв

Анотація. Назва статті вказує на те, що її автор не претендує на вичерпний, повний опис, а лише висвітлює ключові, найбільш значущі характеристики внутрішнього світу, поведінки, моральних якостей, персоналістичного світогляду та цінностей людини. Для осягнення феномену О. Гальонки плідним автор розвідки вважає підхід Н. Хамітова про екзистенціальний вимір буття людини. Це дозволяє описувати неповторність людського існування, те особливе в бутті людини, що визначає її всезагальну сутність. Не дотримуючись хронологічної послідовності, автор статті аналізує філософські погляди О. Гальонки, його життєвий шлях, моральні принципи та їхній вплив на формування особистості. Дослідник прагне зрозуміти феномен людини у всій його складності, її цінності, уподобання та місце у світі. Екзистенція О. Гальонки розкривається в різних вимірах людського життя у вигляді екзистенціалів як вузлових ситуацій, її прояву на межі граничного буття – віра, надія, любов, самотність, туга, свобода. Описуючи портрет О. Гальонки, автор бачить його образ у розвитку, подає перспективні лінії, виходить за межі людини та її світу, намагається осягнути буття особистості через трансценденцію, звертаючись до переживань, устремлень, творчих та співтворчих дій. Уперше доведено, що в широкому сенсі О. Гальонка як особистість володів свого роду екзистенціальним шармом і магнетизмом, здатністю надихати і впливати на інших, вести за собою. У своїх конструктивних формах цю здатність він реалізував гуманістично, без маніпуляцій, спираючись на духовно-душевну цілісність своєї натури. У своєму вихідному пункті це духовність, що йде із глибини, і є тією силою, котра утворює і підтримує особистість у людині. Результати цього дослідження можуть бути корисними як для теоретиків, так і практиків, спеціалістів з гуманітарних дисциплін, у яких з'являється можливість творчо застосовувати методологію метаантропології освіти для здійснення продуктивної, співтворчої комунікації на шляху осягнення феномену людини.

Ключові слова: філософська антропологія, екзистенція, Олексій Гальонка, метаантропологія, особистість, персоналізм, персоналістичний світогляд, християнський персоналізм, трансцендентність, нова духовність.

Актуальність проблеми. Парадигма дослідження теми. Три цитати відомих мислителів, винесені як епіграфи, передають і головну думку цієї розвідки, її ідею, і підхід автора, який тяжіє до філософсько-антропологічної рефлексії. Звідси загострене усвідомлення потреби в екзистенціально-антропологічному осягненні унікальності людського буття. Це означає, що сучасна філософська антропологія продовжує виснажливий пошук цілісного образу людини. Може бути два різних підходи до аналізу феномену людини: перший – традиційний або есенціальний, якому притаманний акцент на родовій всезагальності й безособовості; а другий – екзистенціальний підхід, що досліджує цілий спектр проблем людини (смысл існування, самотність, світоглядну активність, форми спілкування), що так яскраво показали французькі екзистенціалісти Ж.-П. Сартр та А. Камю. Думка про крихкість, проблематичність існування людини, подібної до «мислячої очеретинки» (Блез Паскаль), що особливо загострилася в наш героїчно-трагічний час, спричинена дисгармонією самої людини (ідея «обоження» чи «уподібнення до Бога» і ідея «нищотності» або «тварності») та потребою усвідомлення основної антиномії мислення нашого часу. Усвідомлено-відповідальне, теоретичне осягнення цієї антиномії, на наш погляд, полягає в тому, що філософська антропологія має спиратися не лише на раціональне знання, а й на перспективні лінії нової філософської антропології, що вивчає всю сукупність нелінійних процесів сучасного мислення, котрі не вписуються в традиційні метафізичні уявлення. Тому пропонуємо читачеві крізь призму нового філософсько-рефлексивного синтезу, у нових історичних умовах подивитися на нашого головного персонажа, щоб виявити його конкретно-персоналістичне обличчя й зануритися в розмаїття форм та рівнів світовідношення цієї людини. Колеги, друзі, рідні О. Гальонки пригадують чимало його проникливих висловів, які могли стосуватися будь-яких екзистенційно-життєвих ситуацій, а також могли стати предметом філософсько-педагогічних розміркувань. Ось деякі його екзистенціально-антропологічні запитання-розміркування, які бентежили нашого колегу, а тепер спонукають до глибоких інсайтів і катарсичних просвітлень: «А що народ хоче?», «Дзеркало перед собою ставити треба, аби бачити і виправляти власні недоліки, помилки...», «Далеко ходити не треба...».

Чи не проглядається в наведених гальонківських запитаннях-порадах абрис мислення особливого стибу, відмінного від стандартизованого? Мабуть, Олексій Гальонка володів особливою чутливістю до «больових точок» взаємодії людини, суспільства і світу. Він використовував різноманітні риторично-поетичні засоби (алегорію, метафору, іронію, антитезу, загадку тощо), щоб отримати вираження граничного досвіду сучасної людини, яка живе в суміші раціонального та ірраціонального, порядку і хаосу, свободи і несвободи, миру і війни... Тому ми спробуємо уявити, як поєднувались у його вразливій душі українська кордоцентрична зачарованість буттям, невіддільна від споглядальності, і «фавстівський» антропоцентризм, заснований на діяльнісному козацькому началі.

Проте людська пам'ять надто коротка. Ця теза є і біологічним фактом, і метафорою, залежно від контексту. Тому тут слід зафіксувати деякі контури тієї оригінальної нефінітної людської життєдіяльності Олексія Гальонки, визнання його як складно організованого та нестандартного й поліможливісного суб'єкта.

Метою цієї розвідки є спроба створення цілісного, системного образу О. Гальонки через осягнення унікальності людського буття, який, як представник українського народу, опинився перед обличчям глобальних викликів і загроз, спричинених російсько-українською війною.

Ключовою філософською методологічною основою цього дослідження є метаантропологія Н. Хамітова, що акцентує на фундаментальних світоглядних проявах і трансформаціях людини в екзистенціальних вимірах її буття [4].

Виклад основного матеріалу. Постать Олексія Гальонки (1952–2025) містить багатий арсенал для антропологічного пізнання. Архітектоніка драми його буття в космічному вимірі¹ оприявнює духовно-душевний потенціал непересічної особистості, що плекала українську національну культуру й освіту та в повсякденному житті завдяки реалізації волі до пізнання і творчості виявляла граничну людяність. Природу граничного буття Олексія Гальонки можна досягнути як результат реалізації свободи й необхідності, коли остання постає як могутність успадкованих не лише матеріальних і духовних засобів – батьківського обійстя як родового гнізда і пов'язаних із ним символічного простору, коріння, спогадів, відчуття дому, а й софійних символів буття – діяльності, духу, культури. Антропологічна рефлексія щодо людини, що споглядає на нас із небес, вимагає послідовно дотримуватися важливої умови – культури мислення, яка не «кам'яніє» в неповторній палітрі публікацій², але тотожна критичній рефлексії, щоб дати відповідь тим особам, які переживають свій екзистенціальний шарм як засіб, а не самотету.

Життєтворчість О. Гальонки, який присвятив майже пів століття Чернігівському інституту післядипломної педагогічної освіти як вільному вибору «проєкту» свого життя, переконливо демонструє діалектичне зняття поняття смерті в нескінченності духовного життя. Рухаючись цим шляхом завдяки здатності духу до всезагальності індивід, за Г.-Г. Гадамером, реалізує свою смислову спроможність «повертатися до самого себе з інобуття». Звідси стає зрозумілою любов О. Гальонки до книги, як осердя розуму і мудрості, любов до театрального мистецтва, що має індульгенцію щодо гуманізму (у шкільні роки на кишенькові гроші, які давали йому батьки, купував книжки або квитки до театру; у зрілому віці створив шкільний театр «Слово», де проявилися його неабиякі режисерські здібності: тонке відчуття ритму мовлення, сили тиші, ваги кожного звуку, високе поєднання інтелектуального й емоційного, відповідальності перед глядачем). Зміст театрального мистецтва він пов'язував з «історичною свідомістю», а відтак з освітою як гуманістичною традицією, що робить людину справді духовною істотою. Прислухаймося до спогадів філологині Світлани Молочко: «Іноді мені здавалося, що він музикант, адже майже жодна конференція, семінар чи творча зустріч за його участі не минали без живої музики. Він запрошував професійних майстрів звуку та акторів, створюючи фінальний акорд – очікуваний, вишуканий, емоційно насичений. Флейта і фортепіано, віолончель і скрипка, колоритний баритон і вишукане мецо-сопрано творили справжню мистецьку симфонію, у якій кожен звук був доречним, кожна пауза – промовистою» [3, с. 40]. Дозволю собі додати, що слово, сполучене з музикою, здатне впливати і на розум, і на серце, дає змогу усвідомлювати й розв'язувати екзистенціальні й соціальні проблеми.

Тенденція до діалогу, до духовного розв'язання трагічних суперечностей людського буття – суттєва ознака української ментальності О. Гальонки. Каталізатором його дієвості, життєздатності й гуманістичності світогляду, сутнісним ядром стають концептуальні персонажі, яких він сприймав не лише раціонально, а й чуттєво, сердечно. Завдяки досягненню екзистенціалів людського буття, як глибинних вимірів буття людини, слова і дії Інших стають для нього і зрозумілими, і значущими. Саме таких концептуальних образів, концептуальних персонажів він шукав не лише в театральних виставах, а й у літературних творах. Тому бачиться плідним потяг Олексія Гальонки до української книги (його домашня бібліотека, що нараховувала кільканадцять тисяч томів, згоріла від ударів

¹ Макс Шелер – один із засновників філософської антропології – намагався системно осмислити людину, її духовність та місце в космосі в праці «Положення людини в космосі» (нім. *Die Stellung des Menschen im Kosmos*), опублікована в 1928 році.

² Педагогічні обрії. Науково-методичний журнал ЧОІППО. № 6 (141), 2025. С.3–47.

росіянків разом із батьківською хатою), у якій дух та цінність культури конститууються у феномен національної культури. Стихія людськості та стихія культури суміщуються в образі О. Гальонки в індивідуально-неповторному, етнічно своєрідному відображенні, що характеризує його як українця і за національністю, так і за монадними рисами національної духовності – народного світогляду, глибини серця, висоти духу, невичерпної мудрості.

Потяг до мудрості світу як пошуку розумного начала не тільки в інтелекті, а й у предметному бутті, що розкриває потенції національного менталітету О. Гальонки, може бути, приміром, пов'язаний із колекціонуванням українських вишиванок. Педагог-інтелектуал вбачає у вишиванці не тільки святковий одяг із «національним орнаментом», а творення особистого світу людини, у якому зашифровані сакральні символи українців, що зберігають історію народу, його ідентичність і пам'ять. Ця стихія вільної самодіяльності особистості, без якої не можна уявити образ О. Гальонки, живила його творче зростання й розширювала пізнання світу українства. Можливо, саме українська кордоцентрична вдача, переплетена з діяльнісним козацьким началом, виявилися спонукальними чинниками для Олексія збирати унікальні зразки народного мистецтва. Він замовляв у різних краях України виключно сорочки, виготовлені вручну – автентичні вишиванки. І тоді національний орнамент вишиванки був алегоричним виявом певного світобачення жителів Чернігово-Сіверщини, Поділля, Слобожанщини, Донеччини, Волині чи Івано-Франківщини. У його власному будинку зберігалися численні живописні ікони із зображенням Ісуса Христа, Богородиці, святих і понад півсотні українських автентичних вишиванок, ствержуючи Божу славу та софійну мудрість людини, що намагалася протистояти хаосу.

Уявлення про «розумну ойкумену» (С. Кримський) буття О. Гальонки буде неповним, якщо не сказати, що він народився і все своє життя провів у передмісті Чернігова – у селі з поетичною назвою Півці. Навчався в одній із чернігівських шкіл, а ґрунтовну високу освіту здобув у Ніжинському педагогічному інституті. Отже, за багатьма етнокреативними чинниками його життя пов'язане з Лівобережною Україною, з чернігівською культурою, важливим репрезентантом якої є національні архетипи філософування. Власне чернігівська культура має певні смислові акценти, пов'язані з кафедральним храмом, який присвячений Христу – Спасо-Преображенським собором як символом столиці Сіверського краю і духовного центру багатьох поколінь чернігівців. Не випадково Чернігів у свій час претендував на провідну роль серед давньоруських земель, а в наш час став північним форпостом на шляху рашистів до Києва.

Для світоглядно-ціннісної своєрідності українського світобачення О. Гальонки є висування на передній план не формалізму розуму, а того архетипу, що становить осердя морально-духовного життя – серця як вираження «внутрішньої, істинної людини» (Г. Сковорода). Тому у світогляді як спробі осмислити себе і своє місце у світі, Олексій виходив із того, що культура України, український народ, національний дух, коріння роду Гальонків – це втілення серця. Українську національну ідею він пов'язував із серцем, а «внутрішню людину» розглядав як суб'єкта й ототожнював із рідним краєм, батьківською землею, із концептом «Дім» – нішею людини в Універсумі. Звідси категоричний імператив педагога-мислителя, викладений у сентенції: «Я не хочу йти зі своєї землі, я хочу бути там...». Символіка концепту «Храм» позначала для нього святість Батьківщини, богообраність своєї землі, готовність усіма можливими засобами її захищати. Нагадаємо, що ідея Храму нерозривно пов'язана з українською національною ідеєю. Тому О. Гальонка як національно свідомою людиною був передусім глибоко віруючою людиною і належав до української православної церкви Київського патріархату.

Усі, хто добре знав О. Гальонку, пам'ятають, що він є автором освітнього проекту «Чернігівські педагогічні зустрічі», коли переможці та лавреати Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Українська мова та література», члени журі всеукраїнського та обласного етапів збиралися на чернігівській землі, щоб поділитися надбаннями своєї

педагогічної майстерності, проаналізувати особливості перебігу конкурсних випробувань. Кожен, хто приїздив до Чернігова, хто починав спілкуватися з Олексієм Гальонкою, бачив у ньому не просто президента Асоціації вчителів та викладачів української мови та літератури, а справжнього педагога-інтелектуала, який умів почути голос Іншої людини, відчувати її сумніви і надії, міг вишукувати нестандартні «ходи» в межах, так би мовити, стандартних педагогічних ситуацій. Цей проєкт дійсно став надбанням національного інтелектуально-педагогічного дискурсу у формі неформального діалогу. Досягти такого результату було не просто, бо треба було зважитися на виснажливу, ризикову, багато в чому невдячну боротьбу... за справедливість. Можна припустити, що в основі його боротьби за справедливість лежали глибинні мотиви, але основним мотивом була не користь, а любов. Логіка педагогіко-антропологічного пізнання О. Гальонки промовляє: екзистенціальний мотив боротьби за справедливість, в основі якої лежить користь, породжує руйнівний рух, а любов зумовлює плідний результат.

Окреслена світоглядна орієнтація О. Гальонки виявлялася і в способі його життя та свідомості й позначена вивільненням думки в її тяжінні до природи, до тваринного і рослинного світу, до біологічних цінностей. Що я маю на увазі? Передусім те, що він працював у місті, але продовжував жити в сільській місцевості – на природі. Його вабили луки, поля, ліси, він дихав повітрям своєї малої батьківщини. І тут дозволю собі навести ще деякі надто цікаві спостереження про те, як у його ємній душі поєднувались українська кордоцентрична зачарованість буттям, невіддільна від «світу його дитинства», і особлива чутливість цієї дуже непересічної й дуже вразливої людини до рослинного і тваринного світу. Отже, торкнувшись лише двох сюжетів, які мають принципову вагу для розуміння образу Олексія Гальонки, пов'язаних із такими світоглядно-антропологічними рисами, котрі вдало поєднують перше – дбайливе ставлення до природної краси такої сонячної інтенції, як квітка. Другий висновок буде стосуватись працьовитості української людності загалом і роду Гальонків зокрема.

Річ у тім, що знання і наука є важливими складниками такої вкрай важливої риси людського світовідношення, як раціональність. Раціональність тут – вищий та автентичний тип людської свідомості й діяльності. Проте в киево-чернігівській культурі було вироблено концепт «духовного розуму», який не протистоїть раціональності, почуттям, вірі, інтуїції, а включає їх. Феномен раціональності в О. Гальонки теж не обмежується формальним розумінням, а входить до сфери раціональності субстанційної, етично-змістовної. Тому, наслідуючи київського митрополита І. Копинського³, О. Гальонка віддає належне духовному розуму та увінчує свою садибу... квітами, як животворній силі буття, яка, згасаючи в рослині, знову пробуджується в зерні. Часто буваючи у відрядженнях, він скуповує в різних куточках України насіння, щоб посіяти на своїй землі й побачити, як підземне, стихійне, малесеньке може перетворюватися на світле, красиве, ніжне, розумне й величне. Він бачив ту «невидиму силу зерна», про яку писав Г. Сковорода. Мені здається, що О. Гальонка був близький за духом у розумінні алегорії вічного циклу перетворення рослин у флористичних образах Г. Кониського, які останній змальовує в п'єсі «Воскресеніє мертвых»⁴.

Варто також звернути увагу читача на те, з якою любов'ю він ставився до того архетипу, який в українській культурі втілював працьовитість та нерозривний зв'язок українців із землею, до тієї свійської тварини, яка в традиційній українській родині вважалася «годувальницею» та символом добробуту. Звісно, йдеться про таку тварину, як корова, котра вважалася членом родини, другом й мала своє конкретне ім'я «Любава». При цьому слід ураховувати, що після знищення рашистами батьківської хати, коли Олексій змушений був перейти жити до сараю (як він казав «у хлів») та фізично вже не міг

³ Ісає Копинський – київський митрополит XVII століття.

⁴ Кониський Г. Воскресеніє мертвих // Українська література XVIII ст. К.: 1983. С.336.

доглядати за твариною, він не здав рідну корівку на забій, а віддав сусідам, заливши із собою телицю, яку називав «Клеопатрою», kota «Василя» та собаку «Рекса». Так вимальовується нова вітальність і новий гуманізм, націлені на людський вплив на тваринний і рослинний світ, резонансні злочинам Кремля проти людяності.

Чим це можна пояснити, якщо мати на увазі не тільки особисту вдачу О. Гальонки, а і його світоглядні орієнтири? Нам здається, що ті пошуки вищих ціннісних орієнтирів людської життєдіяльності, котрі були властиві Олексію Гальонці, слід сприймати саме з урахуванням згадуваної обставини. Попри позірну архаїку, він покладає в основу людського існування Любов до всього суцього як світоглядний орієнтир, невіддільний від своїх слів і вчинків. Він як людина був не просто породженням природи і суспільства. Він – син свого народу, свого краю, який до кінця залишався відданим своїй рідній землі, а його внутрішній світ випромінював сердечні глибини українського менталітету.

Написані Олексієм Гальонкою понад сто наукових праць (книги, статті, науково-методичні напрацювання, літературно-мистецькі й літературно-музичні композиції, сценарії літературно-музичних вечорів тощо), у яких є, звісно, важливі та глибокі ідеї, – це свого роду «записки», які він залишив нащадкам у надії, що ми зможемо віднайти в них його індивідуальність і після його фізичної смерті. Можливо, Олексій Гальонка прислухався до думки італійського письменника-філософа Умберто Еко, який, характеризуючи внутрішню суперечність людської діяльності, зрештою визнав: «Мабуть, найбільш правильним буде у відведеній мені термін закорковувати у пляшки записки тим, хто прийде та житиме після нас, а самому спокійно чекати на ту даму, яку Франциск⁵ свого часу називав в обличчя Сестрицею Смертю»⁶. Проте природній неспокій не дав йому просто чекати на даму, поіменовану «Сестрицею Смертю». Олексій Гальонка прожив повних 72 роки і залишив після себе чимало таких «записок», які крізь час несуть пам'ять про його, безперечно, неординарну особистість. Найважливіше у творчій спадщині нашого незабутнього колеги, на мій погляд, стало намагання створити надійні «містки», що забезпечували б спадкоємність поколінь і тяглість української педагогічної традиції.

У контексті зазначеного видається цілком умотивованим той погляд на можливу поведінку людини, котра в умовах нинішньої екзистенціальної російсько-української війни опинилася перед загрозою небуття [5], на який звернув увагу автор цілісної концепції людини як носія й осередку культури Сергій Кримський: «Людині необхідно усвідомити всю повноту своєї кінченості, що межує з порожнечою меону, аби постати для другого народження... Якщо історія як цивілізований процес починається з усвідомлення людиною своєї особистої смертності та протистояння смерті через культуру, віру, цивілізацію ..., то у своєму епілогові вона породжує есхатологічне усвідомлення протистояння кліюциду, можливості родового знищення людства» [2, с. 305–306]. Тому зухвала фраза американського філософа японського походження Френсіса Фукуями про «кінець історії»⁷ означає не дратівливий курйоз мислення, якого можна уникнути, а конкретно історичне інтелектуальне узагальнення певного етапу людського буття, яке набуває нового вигляду, іншого характеру. Проте сумарний результат російсько-української війни породив цивілізаційне зіткнення протилежних культур і актуалізував термін «антропологічна катастрофа», на яку вказав ще Р. Гвардіні⁸. Однак людське життя – короткотривале, минуше, сповнене спокус і ... «антропологічних загроз». Чи не тому такою смертельно

⁵ Натяк на італійського католицького монаха Франциска Асизького (1181/1182–1226 рр.), який так називав смерть, підкреслюючи філософський спокій та природну неминучість такої категорії, як смерть.

⁶ Див.: Умберто Еко. Есе «Про плюси та мінуси смерті» або статтю під назвою «Як спокійно підготуватися до смерті».

⁷ Насправді першість метафори про «кінець історії» належить Т. Адорно – авторіві тези, що «після Освенциму історії прийшов кінець».

⁸ Німецький філософ Романо Гвардіні у філософсько-есеїстичній праці «Кінець Нового часу», опублікованій 1950 року, (нім. «*Das Ende der Neuzeit*») аналізує кризу модерної епохи.

небезпечною виявилася сфера облаштування людського життя О. Гальонки, коли уламок російської ракети завдав смертельного поранення на подвір'ї вщент зруйнованої трьома роками раніше батьківської хати, розвіявши вкотре міф про те, що «снаряд двічі в одну вирву не влучає»?

Висновки. Це дослідження містить лише кілька зображень зламів людської долі: любові, творчості, пошуків сенсу буття у швидкоплинному світі, жаги виважувати моральний баланс своїх починань ... Але позасвідомий викрик душі Олексія Гальонки, що пробивається до нас крізь світло його зорі, з усією очевидністю стверджує діяльнісну творчу особистість, як свого часу писав Микола Бердяєв: «Особистість незнищенна. Вона себе творить і здійснює свою долю, знаходячи джерело сил у бутті, що її перевищує» [1, с. 57]. Через творчість Олексій прагнув подолати відчуженість людини від світу, з'єднати її в цілісність. Це і є найглибший і найвищий вияв нової духовності. Але таке сходження до духовності потребує великого досвіду життя, любові до ближнього й відкритості Духу. Це не просто ірраціональний висновок. Тут жива інтонація тембру голосу людини, котра присвятила своє життя ідеалам Добра, Освіти, Творчості й водночас стверджувала гуманістичні імперативи гідності й свободи Людини.

Вийшовши в надвечір'я 3 січня 2025 року на своє подвір'я як справжній гуманіст із думкою про допомогу Іншим, О. Гальонка востаннє споглядав небо, зорі, світ і ... благоговів перед буттям. У нього було гостре відчуження того, що треба рятувати молодь, спотворену війною, уміти давати раду сучасній людині, рятувати світ і Україну в цьому світі. Півстолітньою творчою діяльністю він ствердив відповідальність педагога-інтелектуала за збереження пам'яті, пошуку істини в умовах хаосу війни. Нелегко, але треба, мусиш, якщо ти дійсно людина! Чи не тут криється найважливіший філософсько-антропологічний урок Олексія Гальонки?!

Перспективи подальших досліджень. Завершуючи свої розміркування щодо філософсько-антропологічного портрета О. Гальонки, зазначимо, що одним із найважливіших завдань сучасного філософського людинознавчого розмислу є прийняття відповідальності за вибір методологічних підходів і світоглядних орієнтирів у осягненні філософії людини, мужності бути автором, творити власні методологічні підходи. Окреслена методологічна заувага стосується й подальшого вивчення інтелектуального набутку О. Гальонки. Як і розуміння-дешифрування екзистенціальної ситуації і стану його людського буття, пов'язаного з проблемою внутрішньої самотності. Подолання внутрішньої самотності особистості сучасна українська філософська антропологія (М. Бердяєв, В. Шинкарук, В. Табачковський, Н. Хамітов, С. Крилова) пов'язує з екзистенціалом Любові не лише як біологічним актом, але й як духовною творчістю, еротичною енергією. Приміром, М. Бердяєв пов'язує красу людини і любов з набуттям особистісної цілісності як андрогінності. Власне кажучи, розділеність людського роду на дві статі – чоловічу і жіночу – є однією з фундаментальних причин внутрішньої самотності. Висловимо припущення, що для О. Гальонки самотність втратила свій фатальний характер і набула нової реальності – усамітнення як вільно обраної самотності. Проте фіксуємо це лише як припущення, що потребує глибокого дослідження цієї, мабуть, найболючішої колізії його людського життя.

Чи матимуть такі публікації продовження в майбутньому, наскільки евристично продуктивними вони виявляться, покаже час. Значною мірою це залежатиме від зусиль нинішньої плеяди педагогів, філологів, психологів та антропологів. Проте на основі цього дослідження вже виникає можливість створити лекційний курс та спецкурс для вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури, присвячений життєтворчості Олексія Гальонки. Це буде нашим скромним внеском у щобільше усвідомлення складної антропологічної проблеми, якою є людина.

ПОСИЛАННЯ:

1. Бердяев М. О. Особистість як творчий акт. Переклад з рос. Анатолія Фурмана. *Психологія і суспільство*. 2024. №1. С. 49–80.
2. Кримський С. Б. Філософія як шлях людяності і надії. К.: Курс, 2000. 308 с.
3. Молочко С. Р. Світлі спогади про світлу Людину. *Педагогічні обрії*. Науково-методичний журнал ЧОШПО. 2025. №6 (141). С.3–47.
4. Хамітов Н. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 5-те видання, виправлене і доповнене. К.: КНТ, 2023. 405 с.
5. Khamitov, N. *The War in Ukraine and the new Humanism: David versus Goliath. Metaanthropology of history of the 21st century*. Sofia: KIBEA Publishing, 2023. 131 p.